

Manuel Montañez Anaya, el malagueny tortosí del comboi dels 927

Manolo Lo Porcellaner va decidir exiliar-se a França, i a tocar d'Angulema va trobar el seu destí forçat cap a la mort

Joan B. Beltran Reverter
historiador

Quan el 1878 la plaga de fil·loxera va afectar greument els conreus de vinya de Benagalbón i de la província de Màlaga, bona part de la població **es va veure** abocada a "canviar d'aires", emigrant a altres contrades de l'Estat espanyol i, fins i tot, a Amèrica, a la recerca de treball per a poder refer una nova vida.

Manuel Montañez Anaya va nèixer a Benagalbón (Màlaga) el 5 de març de 1900. Vint-i-sis anys després, va contraure matrimoni amb Dolores Romero i a finals del mateix any naixia el primer fill, José. La fil·loxera també havia condicionat la seua vida, laboral i econòmica.

Després del naixement del fill, el matrimoni Montañez-Romero va decidir emigrar a les Terres de l'Ebre. Convençuts per un cunyat de Manuel, a la tardor de 1927 la família va arribar a Amposta primer i a Tortosa després, on, residint al número 42 del carrer Montcada, va iniciar-se en la venda ambulant. Amb una carreta i un cavallet, Manuel, popularment conegut com Manolo Lo Porcellaner, i Dolores no paraven de recórrer els mercats dels pobles del voltant de Tortosa oferint tota mena de productes de la llar i queviures.

El mateix any de la proclamació de la Segona República, naixia la filla Margarita i, tres anys després, la filla Dolores. El matrimoni, pensant en el benestar familiar, no va voler significar-se políticament, mostrant un tarannà sociable i amistós; però l'escalat de la Guerra Civil el juliol de 1936 ho va trastocar tot.

Manuel Montañez fou mobilitzat realitzant tasques de peó al mercat municipal de Tortosa. L'any 1938, amb la mobilització de totes les llesves, inclosa la coneguda "lleua del sac" per a l'edat de més de 35 anys dels hòmens, va ser destinat a funcions de manteniment i serveis als vehicles militaritzats a l'estació de servei de Quatre Camins.

Des de febrer de 1937, Tortosa no para de ser víctima dels forts bombardejos feixistes de la italiana Avia-

5726

Amtsgericht Mauthausen

Ungarn, 9. AUG. 1941, U. G. Geschäftszahl 4 A M 111/41

Halbeschulz

Todfallsaufnahme,

Aufnahmesahl _____

errichtet am 22. Juli 1941 in Mauthausen

1. Vor- und Zuname des (der) Verstorbenen (bei verheirateten Frauen auch Familienname): Manuel M o n t a n e z -Anaya

2. Beschäftigung: Textilhändler (Häftling)

3. Alter (Tag der Geburt): 4. März 1900 zu Venagalbón (Malaga)

4. Religion: kath.

5. Familienstand (ob ledig, verheiratet, verwitwet, gerichtet, geschieden):

6. Heimatszuständigkeit, Staatsangehörigkeit: Spanien

7. Ordentlicher Wohnsitz, Wohnung: (Wenn der Verstorbene unter Vormundschaft stand oder entmündigt war, ist das Pflegschaftsgericht anzugeben und das Dekret des Vormunds (Kurators, Beistandes) beizuschließen.) Tortosa (Tarragona) calle Montcada 42-1°

8. Sterbetag und Sterbort: 20. Juli 1941 gegen 6.15 Uhr KL Mauthausen

Document d'inscripció de la defunció de Manuel Montañez Anaya (20 de juliol de 1941) emès pel KL Mauthausen. Hi consta la professió (textilhändler), data de naixement, religió, país d'origen, població i domicili, i dia i hora de la mort. Arolsen Archives.

zione Legionaria i l'alemanya Legió Còndor. No obstant, la desfeta republicana a la Batalla de l'Ebre al novembre de 1938 ho accelerà tot i, malgrat la insistència de la seua esposa Dolores perquè es quedés, Manuel va decidir formar part de l'èxode republicà en la retirada cap a terres franceses. Fou així com en la primera setmana del mes de febrer de 1939, una vegada traspasada la frontera de França, va ser ubicat al camp de concentració d'Argelés (Pirineus Orientals) i, posteriorment, internat al camp de refugiats de Les Alliers, a la vora de la ciutat d'Angulema (La Charente).

L'1 de setembre de 1939, l'exèrcit alemany envaïx Polònia i dona inici a la Segona Guerra Mundial i, dos dies després, França i el Regne Unit declaren la guerra a Alemanya. El 10 de maig de 1940, l'exèrcit alemany inicia una ràpida invasió dels Països Baixos, Bèlgica, Luxemburg i França. El 14 de juny, els alemanys ocupen París i, deu dies després, Angulema. Fins aquell moment, la vida dels refugiats espanyols a Les Alliers mante-



Manuel Montañez Anaya.

nia una certa normalitat. Podien sortir a treballar fora del camp, bé en empreses de construcció o per a particulars dels pobles del voltant, principalment de la ciutat d'Angulema. Mentre, a Tortosa, l'esposa Dolores Romero seguia buscant els avais que poguessen propiciar el retorn de Manuel a casa.

D'ençà de l'ocupació alemanya, la vida dels refugiats al camp de Les

MINISTÈRE DES ANCIENS COMBATTANTS ET VICTIMES DE GUERRE

REPUBLIQUE FRANCAISE

PARIS, le 13 OCT 1950

80, Av. Poen XVI°

Direction du Contentieux, de l'Etat-Civil & des Recherches

Fichiers & Etat-Civil "Déportés".

FSC ECD RS/CH

AVIS OFFICIEL DE DECES N° 72.670

Le Directeur du Contentieux, de l'Etat-Civil et des Recherches, certifie d'après les documents figurant au dossier n° 72.670 du bureau des fichiers et de l'Etat-civil "déportés" que:

Nom : MONTANEZ ANAYA

Prénoms : Manuel

né le : 4 Mars 1900 à BENAGALBON Malaga

est décédé le : 20 Juillet 1941 à GUSEN Autriche

Pour le Directeur du Contentieux, de l'Etat-Civil et des Recherches, Le Chef du Bureau des fichiers et de l'Etat-civil "déportés" :

Adresse de la famille : Mre ROBERTO Dolores Calle Montcada n°42 TORTOSA TARRAGONA

Signé: GAILLOT

Certificació de la mort de Manuel Montañez Anaya emesa el 13 d'octubre de 1950 pel Ministeri dels Antics Combatents i Victimes de Guerra del Govern francès. La certificació fou comunicada a la vídua Dolores Romero, al carrer Montcada de Tortosa.

Alliers va donar un tomb significatiu. Tant fou així que, el 20 d'agost de 1940, soldats alemanys i policies del govern de Vichy feren pujar 927 refugiats en un tren de bestiar, entre ells Manuel Montañez i uns altres 18 ebrencs. Fou el conegut Comboi dels 927 que va esdevindre el primer comboi amb origen a l'Europa occidental amb població civil, hòmens, dones, xiquets i persones grans. Hi viatjaven famílies senceres, entre altres les ebrencs d'Alcanar, Amposta, Xerta, Benissanet i Paüls (SETMANARI L'EBRE, núm. 1.091 de 25 d'agost de 2023).

Després de quatre dies de penós viatge, 430 hòmens *rotspaniers* entraren al camp de concentració de Mauthausen (Àustria); un altre —Jaume Martínez, de Xerta— entraria l'1 de febrer de 1941. Les dones i menors de 14 anys foren retornats a Espanya. Al KL Mauthausen, Manuel Montañez va rebre el número de matrícula 4.011 i va ser classificat amb la professió de comerciant tèxtil, però destinat a treballs a la pedrera Wiesner Graben, la pitjor destinació o

kommando al que podia ser destinat un presoner.

Tal vegada, per decisió voluntària o donada la debilitat del seu estat de salut, el 24 de gener de 1941, Manuel fou traslladat al subcamp de Gusen, conegut entre els presoners com l'escorxador, l'infern de l'infern. En este subcamp, on moriren la majoria dels deportats ebrencs, va rebre el número de matrícula 9.461 i, de nou, va ser destinat a treballs a la pedrera Kastenhof.

La salut i el cor no van resistir la duresa del treball inhumà i les maleïdes condicions de vida del subcamp de Gusen. A les 8.15 hores del 20 de juliol de 1941, Manuel dixava de viure als 41 anys. Segons la versió oficial, que no la real, la mort fou deguda a una miocarditis. No fou fins a mitjans de 1944 que la dona i els fills rebieren de la Creu Roja Internacional el comunicat de la mort de Manuel Montañez Anaya. ■

Nota de l'autor:
Amb la col·laboració de Manel Montañés Pons, net de la víctima.